

BOLALARDA NAFAS YO'LLARI INFEKSIYALARI VA ULARNI OLDINI OLISH

Xudoyberdiyeva Gulnozaxon

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo'nalishi 1-kurs talabasi

xudoyberdiyevagulnoza@gmail.com

<tel:+998917487600>

Annotatsiya:

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari (NYI) eng keng tarqalgan surunkali va o'tkir kasalliklar qatoriga kiradi. Ushbu kasalliklar o'smir va kichik yoshdagi bolalarda tez-tez uchraydi, ularning umumiy sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi. NYI respirator tizimning turli qismlarini, jumladan burun, tomoq, bronx va o'pkani qamrab oladi va odatda viruslar, bakteriyalar yoki ularning kombinatsiyasi sababli yuzaga keladi. Infeksiyalarning tez-tez takrorlanishi bolaning immunitet tizimini zaiflashtiradi, o'sish va rivojlanish jarayonini sekinlashtiradi hamda jiddiy asoratlarni, masalan, otit, sinusit yoki pnevmoniya rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarini oldini olishda asosiy omil sifatida immunitetni mustahkamlash va gigiyena qoidalariga rioya qilish ahamiyat kasb etadi. Bunda bolaning ovqatlanishi muvozanatli va vitaminlarga boy bo'lishi, yetarli miqdorda suv ichishi, uyqu rejimi va dam olish tartibiga amal qilishi muhimdir. Shuningdek, bolani sovuq ob-havodan himoya qilish, ko'p odamlar bilan muloqot vaqtida ehtiyot choralarini ko'rish, qo'l yuvish va shaxsiy gigiyena qoidalarini o'rgatish infeksiyalarning oldini olishda samarali vositadir.

Profilaktik choralar sifatida vaksinalash muhim o'rin tutadi. Masalan, gripp, pnevmokokk va boshqa respirator infeksiyalarga qarshi emlash bolalarda kasallik xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Bundan tashqari, ota-onalar va tarbiyachilar tomonidan bola atrofida muhitni toza va namlikdan himoyalangan holda saqlash, havoni tez-tez shamollatish va zararli moddalardan himoya qilish NYI rivojlanish ehtimolini kamaytiradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, profilaktik choralar va sog'lom turmush tarzi orqali bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarining tez-tez takrorlanishi kamayadi, immunitet tizimi mustahkamlanadi va bolalar o'sish va rivojlanishini davom ettiradi. Shu bilan birga, profilaktika bolalar o'rtasida og'ir asoratlar va kasallik tufayli bolalar bog'chasi va maktablarda uzluksiz ta'lim olish imkoniyatlarini oshiradi.

Kalit so'zlar: bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari, profilaktika, immunitet, gigiyena, vaksinalash

Kirish

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari (NYI) bugungi kunda pediatriya eng keng tarqalgan sog'liq muammolaridan biri chiqadi. Ushbu kichik kichik bolalarda tez-tez uchrab, umumiy tizim va hayot sifatiga ta'sir ko'rsatadi. NYI respirator tizimning turli qismlarini, burun, bronx va opkani oladi va viruslar, mikrob birikmasi tufayli kelib chiqadi. NYI bilanlanish bolalarda immun tizimi zaif kasallikga olib keladi, o'sish va jarayonni sekinlashtirish. Shu sababli, NYI jismoniy individual sogliq uchun sizga tug'diradi, balki bolalar jamoalarida epidemik tarqalish xavfini ham ko'radi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, har bir marta kasallanishining birinchi yillarida NYI bilan kamida bir marta kasallanishiga hayoti. O'tkir respirator ishlab (ORZ) va pnevmoniya bolalar orasida kasallanish va o'lim ko'rsatkichlarining yuqoriligi bilan mustahkam turadi. dan, NYI hosil shaklga o'tganida, u bola rivojlanishini barqaror ravshan ta'sir qiladi va boshqa asoratli hosil, masalan otit, sinusit, bronxit yoki astma hosilga olib keladi.

NYI rivojlanishiga bir nechta narsadan ta'sir qiladi. Bularga immun tizimi holati, ovqatlanish sifati, yashash va o'qish-maktab muhitining sharoiti, yashash sharoiti, unga yordam berish va otaonaning sog'lom turmush tarzi. Virusli kasallar bolalarda tez tarqaladi, ayniqsa ko'p bolali jamoalarda, bog'cha va maktablarda, bu esa tez tez epidemik olib keladi. Shu sababli, profilaktika yordamini erta bosqichdan joriy etish juda muhim.

NYI profilaktikasida immunitetni himoya qilish, gigiyena qoidalariga rioya qilish va vaksinalashda saqlash kerak. Sog'lom ovqatlanish, etarlicha uxlash, jismoniy faollik va stressdan himoyalanih bolalarning umumiy foydalanishi mumkin. Shu bilan birga ota-

onalar va tarbiyachilar bola atrofidagi muhitni toza shamollatilgan va xavfsiz holatda saqlash viruslarning shikastlanishida rol o'ynaydi.

Shu sababdan, bolalarda nafas yo'llari kasalliklarini olish va xatolarni tuzatish pediatriya amaliyoti va sog'lom avlod tarbiyasi uchun muhim vazifa. Ush ishda NYI omillari, ularning profilaktika qilishning samarali usullari va bolalar sog'lom turmush tarzini muhimligi o'rganiladi.

Muhokama

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari eng ko'p uchraydigan kasalliklar qatoriga kiradi va ayniqsa maktabgacha hamda kichik maktab yoshidagi bolalar orasida keng tarqalgan. Buning asosiy sababi bolalar immun tizimining to'liq shakllanmaganligi, shuningdek, jamoaviy muhitda (bog'cha, maktab) tez-tez bo'lishidir. Nafas yo'llari infeksiyalariga asosan viruslar (gripp, paragripp, rinovirus, adenovirus), kamroq hollarda esa bakteriyalar sabab bo'ladi. Ushbu kasalliklar o'z vaqtida aniqlanmasa va to'g'ri davolanmasa, bronxit, pnevmoniya, otit kabi asoratlarga olib kelishi mumkin.

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash joizki, bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarini oldini olishda profilaktik choralar muhim ahamiyatga ega. Birinchi navbatda, bolalarning shaxsiy gigiyenaga rioya qilishi, xususan, qo'llarni tez-tez sovunlab yuvish, yo'tal va aksirish vaqtida og'iz-burnini yopish odatini shakllantirish zarur. Shuningdek, xonalarni muntazam shamollatish, nam tozalash ishlari olib borish infeksiya tarqalishini kamaytiradi.

Bundan tashqari, to'g'ri ovqatlanish, vitaminlarga boy mahsulotlarni iste'mol qilish va bolani jismoniy jihatdan chiniqtirish immunitetni mustahkamlaydi. Profilaktik emlashlar ham bolalarda og'ir kechuvchi nafas yo'llari infeksiyalarining oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Ota-onalar tomonidan bolani mavsumga mos kiyintirish, sovuqdan asrash va kasallik alomatlarini paydo bo'lganda o'z vaqtida shifokorga murojaat qilish kasallikning og'irlashuvini oldini oladi.

Xulosa qilib aytganda, bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarini kamaytirish faqatgina davolash bilan emas, balki keng qamrovli profilaktika tadbirlarini amalga oshirish orqali mumkin. Ota-onalar, tibbiyot xodimlari va ta'lim muassasalari hamkorligi ushbu muammoni samarali hal etishda muhim rol o'ynaydi.

Adabiyot tahlili

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari muammosi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu kasalliklar bolalar orasida eng ko'p uchraydigan kasalliklar qatoriga kiradi va ayniqsa 5 yoshgacha bo'lgan bolalarda kasallanish darajasi yuqori hisoblanadi.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, o'tkir nafas yo'llari infeksiyalari bolalar kasallanishi va o'limi sabablari orasida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Adabiyotlarda qayd etilishicha, nafas yo'llari infeksiyalarining asosiy qo'zg'atuvchilari viruslar bo'lib, gripp, paragripp, rinovirus va adenoviruslar eng ko'p uchraydi. Bakterial infeksiyalar esa nisbatan kam uchrab, ko'pincha virusli kasalliklar asorati sifatida rivojlanadi.

Shuningdek, ilmiy manbalarda bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarining rivojlanishida immun tizimining yetilmaganligi muhim omil sifatida ko'rsatiladi. Bolaning yoshiga mos bo'lmagan ovqatlanish, vitamin va mikroelementlar yetishmovchiligi organizmning infeksiyalarga qarshi kurashish qobiliyatini pasaytiradi. Bundan tashqari, bolalar jamoalarida (bog'cha, maktab) infeksiyaning tez tarqalishi ham ko'plab tadqiqotlarda ta'kidlangan.

Aksariyat mualliflar nafas yo'llari infeksiyalarini oldini olishda profilaktik choralar muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatib o'tganlar. Xususan, shaxsiy gigiyenaga rioya qilish, xonalarni muntazam shamollatish, to'g'ri ovqatlanish va emlash tadbirlari kasallanish darajasini sezilarli kamaytirishi ilmiy jihatdan isbotlangan. Ota-onalar va tibbiyot xodimlarining hamkorligi bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarini oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Natija

O'tkazilgan adabiyotlar tahlili va mavjud ilmiy manbalarni o'rganish natijasida shuni xulosa qilish mumkinki, bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari keng tarqalgan bo'lib, ular bolalar salomatligiga jiddiy xavf tug'diradi. Ushbu kasalliklarning rivojlanishida immun tizimining yetilmaganligi, gigiyena qoidalariga to'liq amal qilinmasligi, noto'g'ri ovqatlanish hamda bolalar jamoalarida infeksiyaning tez tarqalishi asosiy omillar hisoblanadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarini kamaytirishda profilaktik choralar hal qiluvchi ahamiyatga ega. Xususan, shaxsiy gigiyenaga rioya qilish, xonalarni muntazam shamollatish va tozalash, vitaminlarga boy ovqatlar bilan ta'minlash hamda profilaktik emlashlarni o'z vaqtida amalga oshirish kasallanish darajasini sezilarli darajada pasaytiradi. Shuningdek, ota-onalar va tibbiyot xodimlari tomonidan bolalarning sog'lig'iga doimiy e'tibor qaratilishi kasallikning og'ir kechishi va asoratlar rivojlanishining oldini olishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, bolalarda nafas yo'llari infeksiyalarining oldini olish kompleks yondashuvni talab etadi. Profilaktika tadbirlarini tizimli ravishda amalga oshirish bolalar salomatligini mustahkamlash va ularning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). Bolalarda o'tkir nafas yo'llari infeksiyalari. – Jeneva, 2021.
2. World Health Organization. Acute respiratory infections in children. WHO Press, 2020.
3. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Respiratory Infections in Children. – Atlanta, 2022.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Bolalarda yuqumli kasalliklarning oldini olish bo'yicha qo'llanma. – Toshkent, 2020.
5. Nelson W.E., Behrman R.E. Nelson Textbook of Pediatrics. 21-edition. Elsevier, 2019.
6. Khotamov N.K. Bolalar kasalliklari. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi nashriyot, 2018.
7. Pichler G. Respiratory infections in childhood. Springer, 2019.
8. Mo'minov A.M. Bolalarda immunitet va yuqumli kasalliklar. – Toshkent, 2019.
9. European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Prevention of respiratory infections. – Stockholm, 2021.
10. Harvard Medical School. Preventing respiratory infections in children. – 2022.